THE HEDGEHOG, BETWEEN THE POSSESIVE MOTHER AND THE STEPFATHER. HERMENEUTICAL PERSPECTIVE UPON THE ROMANIAN MYTHOLOGICAL IMAGINARY

Petru Adrian Danciu
PhD Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba-Iulia

Abstract: My investigation follows the exposition of the results which the Hedgehog, a mythological being, involves itself in the creation deed, starting from its origin and its relationship with the creative being. I stressed the manner which the myth imagines the process of the manipulation, as well as the results which devolve out of that, in the cultured imagination and the fairy tale, too. At last, I took into account the affirmation of a primary sexuality, whose the messenger, between Father-Creator and Mother-the Earth, is the Hedgehog, the feminized young god.

Keywords: the hedgehog, non-brother, mother deity, Eon, Father-Creator.

Ziua de marţi este desemnată, după unii cercetători, „timpul" cosmic în care Dumnezeu, nu fără ajutorul Nefârtatului, a ridicat pământul din apele haosului primordial[1]. În noaptea ce a urmat, diavolul cel fără de somn a încercat să-l înece pe Dumnezeu, care dormea, rostogolindu-l în apele primodiale. Tentativa de asasinare a zeităţii s-a transformat însă într-un act creator, pământul plat întinzându-se peste ape, în toate cele patru direcţii, înaintea zeului a cărui hibernare ne trimite cu gândul la prima epocă glaciară[2]. Dacă actul de extragere a pământului din apele primordiale corespunde manifestării unui Dumnezeu aflat încă în putere, noaptea, cu oboseala şi somnul ce urmează, o înţelegem drept o stare de consum sau bătrâneţe. Este o noapte adâncă, umedă şi rece, simbol al unei ierni supreme din care Fârtatul se trezeşte singur, revitalizat, deci tânăr. Să nu uităm că în mitul creaţiei Dumnezeu doarme o singură dată, acum!

Procesul alchemic de întinerire a bătrânului rege se produce doar după ce voinţa de a trăi primeşte o provocare, creaţia, în cazul mitului cosmogonic românesc. Aşa cum vom vedea, nu aducerea pământului la suprafaţa apelor primordiale, ci devenirea lui ca formă de relief e prima încercare de care se loveşte voinţa divină, motiv pentru care ziua de marţi va defini o altă perioadă eonică. Vom mai spune doar că, dintre toate variantele mitice ale creaţiei pământului prin mijlocirea Ariciului[3], noi am ales-o spre analiză pe aceea a refuzului divin[4].

Trezirea din somn

Facerea lumii, desfăşurată parcă fără un plan anume, a intrat în impas în cea de-a doua zi, când, nestimulat de agitaţia Nefârtatului, Dumnezeu, proaspăt trezit la o nouă realitate, pare sau chiar este confuz cu privire la modul cum ar trebui să o continue. În toată această primăvăratecă

[1] Marcel Olinescu, *Mitologie românească. Cu desene şi xilogravuri de autor*, Ediţie critică şi prefaţă de I. Oprişan, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2003, p. 41-42.
[2] Idem, *op.cit.*, p. 42, 44.
[3] Tudor Pamfile, *Povestea lumii de demult. Pământul după credinţele poporului român. Sfârşitul lumii după credinţele poporului român,* Ediţie îngrijită şi cuvânt înainte de Antoaneta Olteanu. Bucureşti, Editura Paideia, 2002, p. 63-65.
[4] Gh. Vlăduţescu, *Filosofia legendelor cosmogonice româneşti*, Bucureşti, Editura Minerva, 1982, p. 220.

BDD-A23169 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:41 UTC)

bucurie, căci binecuvântează pământul întins peste ape, se iveşte prima ameninţare, cea a revărsării haosului lichid peste „coaja”[5] pământului plat. Coaja pământului reprezintă suprafaţa ce încadrează circular materia. Fiind „producţia” Nefârtatului, ea este incompletă şi instabilă. Sub ea se ascund potenţele nemăsurate pe care Dumnezeu le ştie, dar pe care nu le poate extrage ca forme de relief fără acordul Mamei Pământ, al cărei reprezentant în creaţie este Ariciul. Cu toate că nu este cazul a dezvolta aici această idee, vedem o legătură între coaja pământului şi cojile creaţiei lepădate în urma actului creator al lui YHWH din Kabbala, subiect aprofundat de eruditul Moshe Idel[6]. În mitologia populară românească, la fel ca în alchimie, cojile de ou sau de nuci, privite ca *reziduuri*[7], păstrează potenţele telurice după ce conţinutul a fost consumat de viul creaţiei. Aceste coji au văzut cândva lumina solară şi sunt consumate (reciclate teluric) de Blajinii lumii de dincolo[8]. Fără însă a dezvolta subiectul, vom asemăna acest proces cu unul alchemic de transformare a drojdiei, a plumbului sau a cojilor în aurul filosofilor, prin recuperarea energiilor solare din rămăşiţele materiei blajinii, cei cu viaţă veşnică sau aurul filosofilor. Să nu uităm de asemenea funcţia eliberatoare şi absorbantă a cojii mărului şi a nucii din basmele noastre populare, în interiorul cărora viaţa se păstrează condensată şi amestecată în materia spiritulizată a obiectelor.

În tot acest timp, ruşinat de eşec, Nefârtatul sau „mâna stângă” a lui Dumnezeu dispare, pe moment cel puţin, din regia actului inovator. Eonul mitic al facerii se găseşte se află acum în prima sa primăvară. Nu întâmplător, acest fapt este revelator anunţat de prezenţa/ trezirea Albinei, existenţă volatilă necreată a apelor primordiale, ce răspunde prima chemării luminii. Ea primeşte misiunea de a se prezenta înaintea unei alte fiinţe, grosiere comparativ cu ea, o perfectă cunoscătoare a potenţelor pământului, din care, odată cu el, a fost extrasă spre suprafaţa întinderilor de ape, la fel ca Albina. Volatilitatea apei în faţa căldurii luminii divine indică maleabilitatea esenţei cândva abisale şi de aici răspunsul pozitiv al Albinei la chemarea Fârtatului. Aşa se face că Albina, executând conştiincios porunca sacră, în calitate de prim mesager al voinţei divine, întrebătoare şi nu poruncitoare, acceptă transformarea într-o „fiinţă solară”, devenire ce înlocuieşte, fie şi parţial, arhetipurile Mamei.

„Ce trimite Dumnezeu la mine”?

Morocănosul Arici, *trezit* de Albină din *somnul cel de amiază*, respinge direct, cu minim de diplomaţie, răspunsul la întrebarea Fârtatului[9]. Conform legilor ştiinţelor oculte, aceasta este prima confirmare a faptului că marele secret trebuie „furat” prin auzire şi nu împărtăşit în mod direct. De altfel, această credinţă se va constitui fundamental în prima lege a iniţierii în ritualul magic românesc şi de pretutindeni. Pe de altă parte, înţelegem reacţia sa drept naturală, în sensul că ea trimite la mişcarea permanent introvertită a teluricului, spre un sine unde grosierul atinge absolutul. Prin refuz, mitul subliniază dorinţa Ariciului de a se reîntoarce împreună cu pământul, prins deocamdată sub puterea numeui divin, în apele din care, mai înainte cu o zi, ziua „zero”

[5] Aurel, Cosma jr., *Mitologia românească. Cosmogonia. Originea omenirii. Lumea spiritelor,* Ediţie îngrijită şi prefaţă de I. Oprişan, Bucureşti, Editura Vestala, 2015, p. 72-73.
[6] Moshe Idel, *Răul primordial în Cabala. Totalitate, perfecţiune, perfectibilitate,* traducere din limba engleză de Maria-Magdalena Angelescu, Iaşi, Editura Polirom, 2015, p. 133-138.
[7] Julius Evola, *Tradiţia hermetică. Simbolurile ei, doctrina şi „Arta Regală”*, traducere de Ioan Milea, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991, p. 41, 67, 83, 89-90, 93 etc.
[8] A. Cosma jr., *op. cit.*, p. 62-63.
[9] Refuzul Ariciului nu reprezintă o ironie la adresa Fârtatului („Ce trimite Dumnezeu la mine, că doar el e mai deştept decât toată lumea...”, M. Olinescu, *op. cit.*, p. 44).

BDD-A23169 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:41 UTC)

(sau primul eon), a fost scos[10]. Era evident pentru imaginarul (discursul) mitic că, în lipsa unei soluţii venite din partea Ariciului, coaja subţire şi plată a pământului ar fi fost inevitabil şi rapid înghiţită de ape. Creaţia ar fi trecut astfel pe lângă ameninţarea potopului în chiar cea de-a doua sa zi[11].

Cunoscând natura Ariciului, Albina recurge la o strategie[12] copiată mai apoi în basmele populare româneşti. Prefăcându-se că pleacă, ea *se va ascunde* într-un loc ferit, „pe uşiorul uşei din afara locuinţei Ariciului”[13], de unde va asculta cuvintele şoptite ale Ariciului, care-şi pregătea culcuşul în aşteptarea iminentei scăderi a luminii celui de-al doilea eon. Înainte de a fi o dimensiune temporală, eonul este o realitate spirituală. El este expresia unui *act divin* nu obligatoriu pe deplin finalizat, ce se petrece în *illio tempore*, aşa cum considerăm spre exemplu ziua „zero”, cea a aducerii pământului din apele abisului. Deoarece creaţia este privită ca un proces de *substanţială şi definitivă modificare* a *ceva* în *altceva*, doar aducerea la suprafaţă a pământului nu reprezintă act creator în mitul românesc. Timpul sacru al unui eon (dincolo de actul târziu al revelaţiei) marchează ducerea la bun sfîrşit, adică la starea de *indestructibilitate*, a unuia dintre momentele creaţiei. Din acestă perspectivă înţelegem exprimarea mitului românesc cu privire la condiţiile actului creator.

Pentru că nicio formă de relief nu marca suprafaţa netedă a pământului, e de înţeles că Albina s-a ascuns în imediata apropiere a primei „locuinţe” rotunde, deopotrivă groapă sau grotă, al cărei pământ scos şi împrăştiat pretutindeni devine prototip pentru viitoarele dealuri şi munţi. Prin gestul său de creator al habitatului subpământean, Ariciul nu este doar primul „constructor”, căci noi nu înţelegem prin culcuşul său doar o locuinţă primordială – variantă *illo tempore* a bordeiului românesc – ci, mai mult decât atât, prin „forme de relief” nou apărute, indică viitoarele centre ale sacralităţii, peştera ca „buric” al pământului şi muntele ca „axă” a lumii.

Din punctul nostru de vedere, culcuşul Ariciului este prin excelenţă *locul* de unde „pleacă” lumea ca şi construcţie, de unde izvorăşte informaţia, cunoaşterea (sau *gnoza* ca înţelepciune a Mamei). În consecinţă, urmând această linie directoare în cunoaşterea hermeneutică a mitului, înţelegem că Fârtatul se va rezuma în actul său creator la asimilarea mecanică a gnozei, prin repetarea imitativă a unor gesturi primordiale. El va cere potenţelor de sub „coaja” pământului, aflate sub puterea magismului numelui divin, să erupă în forme diferite de relief, ca dealurile şi munţii, evitând peştera sau grota, simbol abisal. În consecinţă, ele vor împiedica extinderea mării primoridale, moment ce marchează pe deplin finalizarea primului eon al creaţiei.

Descoperirea tainelor are însă preţul ei. Chiar dacă va păstra simbolurile originare, Ariciul va rămâne „captiv” în creaţie supunându-se ciclurilor anotimpurilor, batjocoririlor şi blestemelor divine[14]. Pentru ca răul să fie complet, va primi în plus atribute noi, solare, odată cu impunerea patriarhatului. Metamorfoza este atât de profundă, încât la un moment dat se afirmă că e însuşi Soarele. George Coşbuc ne spune că „în toate mitologiile ariene, ariciul e un simbol al

[10] De altfel, pregătirea somnului şi poziţia fetală a animalului îl identifică drept fiu al Mamei Pământ. „Lichefierea” materiei corespunde regresului alchemic al „morţii” neofitului, fiu ce se întoarce la Mamă (Mircea Eliade, *Făurari şi alchimişti.* Traducere din franceză de Maria Cezar Ivănescu, Bucureşti, Editura Humanitas, 1996, p. 155), unindu-se incestuos cu aceasta (idem, *op.cit.*, p. 157).

[11] Expunerea mitică a facerii munţilor se află la limita întâlnirii a două mitologii. Prima, a *procreaţiei*, o are în centru pe zeiţa Mamă, urmată imediat de aceea a *creaţiei*, ce implică prezenţa subjugantă a Tatălui (cf. *Ibidem*, p. 29).

[12] Pentru că a slujit ca iscoadă Fârtatului, ea va suferi brăzdarea corpului ei cu şirurile negre ale dungilor pe corpul ei galben (Mihai Coman, *Bestiarul mitologic românesc*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996, p. 17).

[13] Gh. Vlăduţescu, *op. cit.*, p. 220.

[14] Mihai Coman, *op. cit.*, p. 83.

BDD-A23169 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:41 UTC)

soarelui”[15], simbolismul teluric fiind acoperit de cel al cultului solar, semn al dominanţei asupra sistemelor de credinţe matriarhale. Ascunderea ariciului sub pământ va fi văzută drept imitare a circuitului firesc al Soarelui în lumea de aici şi cea de dincolo. De un cu totul alt statut se va bucura însă Albina.

Nu avem nicio îndoială că la origine, la fel ca Albina, Ariciul este o manifestare „coagulată” a potenţelor Mamei Divine, ce primesc o anume realitate fizică (de animal) atunci când sunt atinse de lumina divină. Abia din acel moment, putem vorbi despre „Arici” ca fiinţă. Nu degeaba mitul pune în relaţie, încă de la început, lumina şi Ariciul, ca moment ce marchează pentru prima dată prezenţa indirectă a Mamei, prin Arici, în spaţiul de deasupra apelor primordiale.

Pe de altă parte, procesul de „coagulare”, chiar dacă presupune, după cum vom vedea, exprimarea ca pierdere de sine şi ea temporară, nu este totuşi o contopire de tip mistic în lumină, ci mai degrabă o reacţie de conservare a propriei individualităţi în formare. Din această situaţie rezultă practic incompatibilitatea fiinţială cu Dumnezeu, ce se va face simţită prin lipsa totală a dialogului, fie chiar şi prin intermediar.

Abia la finalul primei zile a creaţiei, când dealurile şi munţii au fost ridicaţi, Ariciul va fi integrat în integrum, ca *animal*. Magismul creator al cuvântului divin îi va obliga fiinţa, deja captivă, la „coagulare” în jurul unei forme conforme cu noul aspect teluric ales şi nu impus. Din nou, Ariciul este creator, prin exemplul propriului corp, la început lipsit de ţepi, adaos ce-l va primi mult mai târziu, ca pedeapsă. Modificarea aspectului exterior nu va afecta însă sacralitatea radiantă a animalului totemic, a cărui înţelepciune telurică, permanent conectată la zeitatea Mamă, era deja recunoscută.

Întoarcerea la somn

Pe de altă parte, *somnolenţa* ariciului exprimă o dublă stare. Ea vine în primul rând din exterior, ca o consecinţă a ridicării pământului la suprafaţa apelor primordiale. Astfel, pentru prima dată, *lumina* solară/ divină este aceea care, *in crescendo* (până la ceasul amiezii), exercită *o presiune* nenaturală asupra fiinţei telurice coagulate a Ariciului, obligând-o la *trezire*, la *vorbire cu sine*, act identic cu revelarea fără voie a propriilor secrete. Motivul auto-deconspirării este prezent în multe din basmele populare româneşti. Poate cea mai cunoscută situaţie este aceea în care zmeul îşi recunoaşte cu voce tare teama de a nu se întâlni cu eroul recuperator, deja prezent, dar ascuns sub pod[16]. În sine, înţelegem că producerea actului auto-revelator al fiinţelor considerate telurice e posibilă *doar* în prezenţa luminii. Chiar şi atunci când se ascunde vederii spirituale, ea este de fapt prezentă.

Din perspectiva celor expuse, vom înţelege chemarea spre somn ca o reacţie defensivă întemeiată a sinelui segregat în materie în faţa *pericolului auto-descoperirii întotdeauna împărtăşite*, plecând de la minunatele taine posedate inconştient (arhetipuri) şi urcând până în creaţie la recunoaşterea temerilor impuse de destin, ori banalele păcatele umane. Starea originală a Ariciului este aceea a „neaflării” de sine, de altfel caracteristică tuturor fiinţelor telurice considerate întunecate[17], ce se „descompun” împreună cu magnetismul ce-l exercită la ivirea

[15] George Coşbuc, *Elementele literaturii populare-*, Antologie, prefaţă şi note de I. Filipiuc, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986, p. 160.
[16] Asist.univ.dr. Rafaił Rykowski, *Motivul furtului aştrilor în basmele româneşti şi cele ale popoarelor vecine* în „Annales Universitatis Apulensis”. Series Philologica, vol. 13, tom 1/2012, Alba Iulia, 2012, p. 347; M. Eliade, *op.cit.*, p.79.
[17] Însuşire ultimă ce-şi are mai degrabă sensul în contextul indicării *creaţiilor* considerate demonice.

BDD-A23169 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:41 UTC)

primei raze de soare, ori la primul cântat (lumina înţeleasă ca sunet) al cocoşului, *creatură solară* prin definiţie.

În al doilea rând, pregătirea pentru somn reprezintă mişcarea regresivă de intrare în starea specifică vieţii fetale, în pântecul Mamei Pământ. În cazul Ariciului, ea exprimă profetic un act impus de iminenta aşteptare a inundării uscatului. Trebuie specificat aici că în sine, pregătirea pentru somn marchează un moment impus, artificial, deci nefiresc, o consecină a trezirii şi a expunerii la lumină.

Reacţia regresivă, de întoarcere în adâncurile pământului, prin săparea unei „case" circulare, urmată de poziţionarea embrionară a corpului, va constitui prin imitare, parte esenţială a cultului funerar, cel puţin în epoca fierului[18]. De altfel, prima dintre calităţile somnului este aceea de a „cădea greu", stare afirmată şi de eroii treziţi ai basmelor populare româneşti. Somnul, nu moartea, devine o condiţie esenţială a motivului iniţiatic al incubării sau al adormirii ermetice a sinelui conştient. Starea comatoasă sau grea a somnului este pusă direct şi permanent în corespondenţă cu atributul nesăţios al materiei, al poftei de a aduna şi de a menţine în sine totul, deci de a fi „greu"[19].

Din perspectiva stărilor trăite de Arici, un erou civilizator fără voie, putem înţelege somnul drept o irezistibilă *chemare* interioară a tânărului sine (inconştient) spre unirea (*dizolvarea*) cu Mama Pământ. Aceasta se întâmplă pentru că, de la început, *imago-materna* este identică cu *anima*, sau „aspectul fenimin al eroului însuşi"[20], mai vechi decât eul ce se conturează prin coagulare în urma atingerii luminii.

Revolta sinelui (*inconştientului* masculin) nu reprezintă nimic altceva decât o manifestare sau o sclipire spre un eu conştientizat. Este o manifestare temporară, ce se sfârşeşte de fiecare dată cu întoarcerea (sucombarea sinelui) în pântecele matern[21]. O dramă a inconştientului proiectată în mitul platonician al peşterii, precum şi al ritului înghiţirii eroului de către monstrul marin[22]. Prin intermediul unei iniţieri regresive, libidoul sau „pulsiunile ce ţin de domeniul sexualităţii"[23] sunt puse în legătură directă cu actul conştient al coborârii sinelui în uterul matern. Întoarcerea conştientă la origine trezeşte deci conştiinţa de sine, evitând blocarea permanentă în „somn" şi pericolul neantizării caracteristic neiniţaţilor.

Hierogamia

Statutul sexual al Ariciului este greu de definit. Aflat oarecum în „tranziţie", ar putea fi asociat, dar nu identificat, cu *hermafroditismului*[24]. Este mai de grabă o stare intermediară, am putea spune, a unei masculinităţi tinere puternic feminizate şi deci greu diferenţiabilă, şi de aceea poate permanent expusă, fapt ce atrage irezistibil lumina fecundă[25]. Fecundată de lumină, în fiinţa

[18] Sorin Cristian-Ailincăi, *Trăind cu morţii. Înmormântări în aşezările de la începutul epocii fierului între Balcani, Tisa şi Nistru*, Cluj-Napoca, Academia Română. Centrul de Studii Transilvane, 2015.

[19] C. G. Jung, *Psihologie şi alchimie. Reprezentări ale mântuirii în alchimie. O contribuţie la istoria ideilor alchimiei,* traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Bucureşti, Editura Teora, 1996, p. 144.

[20] C. G. Jung, *Simboluri ale transformării. Eroul şi arhetipul mamei,* vol. II, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Bucureşti, Editura Teora, 1999, p. 236.

[21] Idem, *op. cit.*, p. 239. Practic, vorbim despre un zeu tânăr, abia schiţat, deocamdată incapabil de o desprindere reală.

[22] *Ibidem*, p. 241 (peşteră), 179-180 (monstru marin).

[23] Otto Rank; Hans Sachs, *Psihanaliza şi ştiinţele umaniste,* traducere şi îngrijire ediţie de Brânduşa Popa. Bucureşti, Editura Herald, 2012, p. 16.

[24] Cu toate că vedem aici şi o nuanţată trimitere spre homosexualitate, o descoperire a sexualităţii infantile de către zeii tineri.

[25] Acelaşi lucru li s-a întâmplat şi îngerilor (bene elohim) care, văzând frumuseţea (goliciunea) fiicelor oamenilor, au coborât din înaltul cerului concepând cu ele o nouă specie, *nefilimii* (cf. *Facere*, 6; *Cartea lui Enoh,* traducere din etiopiană, note şi comentarii de R. H. Charles, Cuvânt înainte de W.O.E. Oesterley, raducere înn limba română şi îngrijire ediţie de Alexandru Anghel, Bucureşti, Editura Herald, 2006, VI, 1-2 (p.37). Ideea este preluată şi de unele sisteme gnostice prin mitul coborârii sufletului atras de materie.

BDD-A23169 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:41 UTC)

tinerei zeităţi, se declanşează un proces de „masculinizare”, o devenire a femeii ca bărbat, principiu afirmat şi de un loghion gnostic[26]. Pământul trece prin acelaşi proces de transformare sau de gestaţie, în calitate de „sol”, sau pământ „purtător de soare”. Astfel, de la ivirea primului fir de iarbă sau a copacului[27] şi până la apariţia omului, materia se lasă penetrată de lumina verbului divin sau *logoii spermaticoi* ai misticii răsăritene, procreând continuu, la fiecare unire mistică cu Tatăl.

Supravieţuirea primului eon prin ridicarea formelor de relief este identic, după expresia credinţei populare româneşti, cu ziua de *marţi*, când Dumnezeu a început *să facă* lumea materială. Învăţând de la Arici, dincolo de actul imitării prin *gnoză*, voinţa divină se auto-eliberează de necunoaşterea caracteristică tinereţii. Ea se impune prin cuvânt potenţelor aflate în materie, care erup, plasticizându-se în forme, transformare ce o numim „creaţie”, ziua întâi sau al doilea eon. Extras de sub coajă, pământul prinde formă prin cuvânt, identic cu momentul „fizic” de maxim efort al luminii penetrante (soarele „stă în cruce deasupra pământului”, spun românii), când toate forţele telurice opozante de suprafaţă ale Mamei sunt slăbite. Astfel „trezite”, ele îşi „uită” pe moment originea, deconspirându-se sau trădând involuntar secretele Materiei (Mama), până atunci adormite.

Momentul trezirii potenţelor materiei trebuie puse în legătură cu ridicarea Fârtatului din somnul vitalizant al primei zile, Dumnezeu fiind trezit de *dorinţă*. Vitalitatea divină şi pasivitatea materiei se vor căuta reciproc. Practic, odată divulgat şi exemplificat secretul manipulării pământului, energiile stocate aici sunt acum subordonate vitalităţii, identică cu dorita şi cuvântul Fârtatului. Odată criza depăşită prin desecretizarea tainelor, se deschide drumul unei „colaborări” ce poate fi exprimată prin aplicarea voinţei divine asupra plasticităţii teluricului, dar şi treptat, asupra potenţelor rămase, în următoarele zile ale creaţiei.

Penetrarea divinului va coborî până la ceea ce, semnificativ în demonologia populară românească, primeşte numele de „Talpă a Iadului”, nimic altceva decât spaţiul de depozitare a rebuturilor creaţiei. Totuşi, aceasta nu ar trebui confundată cu centrul pământului. Ea este punctul cel mai de jos, unde sfera influenţei Fârtatului aproape că se stinge. Nu întâmplător, existenţele rebele înlănţuite aici devin instrumentele Mamei în lupta dusă împotriva luminii. De altfel, apariţia duhurilor rele nu este altceva decât un adaos plin de erori prin excesiva spiritualizare a materiei, un dezechilibru produs de necunoaşterea amestecului cantităţilor şi implicit a calităţilor ce compun creatura.

Zeitatea Mamă se ridică deasupra conflictului dintre principii prin permanenta preocupare de a-şi păstra secretele în faţa Fârtatului, dar şi de a scufunda întreaga lume în apele abisale, cu scopul de a-şi recupera materia răpită. Potopul, departe de a fi un act pedepsitor, este formula prin care Mama înţelege restituirea de sine *in integrum* sau *apocatastaza*.

Bibliografie:

Ailincăi, Sorin Cristian-, *Trăind cu morţii. Înmormântări în aşezările de la începutul epocii fierului între Balcani, Tisa şi Nistru*, Cluj-Napoca, Academia Română. Centrul de Studii Transilvane, 2015

[26] *Evanghelia după Toma*, ediţie bilingvă, traducere din limba coptă, studiu introductiv şi note de Gustavo-Adolfo, Loria Rivel, ediţie îngrijită de Ioan-Florin Florescu. Iaşi, Editura Polirom, 2003, loghion 114 (p.111).

[27] Primul fir de iarbă este *iarba fiarelor*, după cum, primul copac nu este altul decât *mărul*, sau *pomul vieţii*, existenţe al căror rost se materializează în mitul şi basmul popular românesc

BDD-A23169 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:41 UTC)

Cartea lui Enoh, traducere din etiopiană, note şi comentarii de R. H. Charles, Cuvânt înainte de W.O.E. Oesterley, traducere în limba română şi îngrijire ediţie de Alexandru Anghel, Bucureşti, Editura Herald, 2006

Coman, Mihai, *Bestiarul mitologic românesc,* Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996

Cosma jr., Aurel, *Mitologia românească. Cosmogonia. Originea omenirii. Lumea spiritelor*, ediţie îngrijită şi prefaţă de I. Oprişan, Bucureşti, Editura Vestala, 2015

Coşbuc, George, *Elementele literaturii populare*- Antologie, prefaţă şi note de I. Filipiuc, Cluj-Napoca, Editura, Dacia, 1986

Eliade, Mircea, *Făurari şi alchimişti.* Traducere din franceză de Maria Cezar Ivănescu, Bucureşti, Editura Humanitas, 1996

Evanghelia după Toma. Ediţie bilingvă, traducere din limba coptă, studiu introductiv şi note de Gustavo-Adolfo, Loria Rivel, ediţie îngrijită de Ioan-Florin Florescu, Iaşi, Editura Polirom, 2003

Evola, Julius, *Tradiţia hermetică. Simbolurile ei, doctrina şi „Arta Regală"*, traducere de Ioan Milea, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991

Idel, Moshe, *Răul primordial în Cabala. Toralitate, perfecţiune, perfectibilitate,* traducere din limba engleză de Maria-Magdalena Angelescu, Iaşi, Editura Polirom, 2015

Jung, C.G., *Psihologie şi alchimie. Reprezentări ale mântuirii în alchimie. O contribuţie la istoria ideilor* alchimiei, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Bucureşti, Editura Teora, 1996.

Jung, C.G., *Simboluri ale transformării. Eroul şi arhetipul mamei,* vol.II, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Bucureşti, Editura Teora, 1999

Olinescu, Marcel, *Mitologie românească.* Cu desene şi xilogravuri de autor, ediţie critică şi prefaţă de I. Oprişan, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2003

Pamfile, Tudor, *Povestea lumii de demult. Pământul după credinţele poporului român. Sfârşitul lumii după credinţele poporului* român, ediţie îngrijită şi cuvânt înainte de Antoaneta Olteanu, Bucureşti, Editura Paideia, 2002

Rank, Otto; Hans Sachs, *Psihanaliza şi ştiinţele* umaniste, traducere şi îngrijire ediţie de Brânduşa Popa, Bucureşti, Editura Herald, 2012

Rykowski, aisist.univ.dr. Rafaił, *Motivul furtului aştrilor în basmele româneşti şi cele ale popoarelor vecine* în „Annales Universitatis Apulensis*"*. Series Philologica, vol. 13, tom 1/2012, Alba Iulia, 2012

Vlăduţescu, Gh., *Filosofia legendelor cosmogonice româneşti*, Bucureşti, Editura Minerva, 1982.

BDD-A23169 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:41 UTC)